

การเรียบเรียงเพลงไทยพื้นบ้านสำหรับดนตรี 4 แนว

Arrangements of traditional Thai songs for 4 music genres

ชัชชญา กัญจา^{1*}, วรวิทย์ เกื้อนสุข² และ พิเศษ ภัทรพงษ์³

Chatchaya Kanja¹, Woravit Thuansuk² and Piset Pattarapong³

Received: September 10, 2023

Revised: October 6, 2023

Accepted: October 17, 2023

CHOPHAYOM JOURNAL

¹ สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Music Program Faculty of Humanities and Social Sciences,
Nakhon Sawan Rajabhat University (E-mail chatchaya.k@nsru.ac.th)

² สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Music Program Faculty of Humanities and Social Sciences,
Nakhon Sawan Rajabhat University (E-mail woravit.t@nsru.ac.th)

³ สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Music Program Faculty of Humanities and Social Sciences,
Nakhon Sawan Rajabhat University (E-mail piset.p@nsru.ac.th)

บทคัดย่อ

การเรียบเรียงเพลงไทยพื้นบ้านสำหรับดนตรี 4 แนว เป็นการนำทำนองเพลงพื้นบ้านเดิมแต่ละภูมิภาคของไทย ซึ่งมักเป็นทำนองร้องหรือบรรเลงแนวเดียว มาเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงดนตรี หรือวงขับร้องประสานเสียงที่มี 4 แนว โดยใช้วงสตริงควอเตตซึ่งประกอบด้วย ไวโอลิน 2 คัน วิโอล่า 1 คัน และเซลโล 1 คัน เป็นวงดนตรีตัวอย่างในการเรียบเรียงฯ บทเพลงที่นำมาเรียบเรียง จำนวน 4 เพลง คือ ล่องแม่ปิง (ภาคเหนือ) เต้ยโขง (ภาคอีสาน) เกี่ยวข้าว ชั้นเดียว (ภาคกลาง) และตารีกีปัส (ภาคใต้) ซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านที่มีท่วงทำนองไพเราะติดหู มาเรียบเรียงเสียงประสานด้วยการใช้คอร์ด และทางเดินคอร์ดที่หลากหลาย รวมถึงการใช้ลีลาจังหวะของเสียงประสานที่เสริมให้บทเพลงมีสีสัน แปลกใหม่ เพิ่มความน่าสนใจให้กับบทเพลง การเรียบเรียงเสียงประสานดนตรีในเพลงข้างต้นนี้ สามารถเป็นแนวทางให้กับนักเรียบเรียงเสียงประสานดนตรีหรือผู้ที่สนใจดนตรีนำไปประยุกต์หรือสร้างสรรค์บทเพลงพื้นบ้านอื่น ๆ ต่อไปได้ และช่วยอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยให้มีความร่วมสมัยไม่สูญหาย

คำสำคัญ: เพลงไทยพื้นบ้าน, เรียบเรียงเสียงประสาน, ดนตรี 4 แนว

Abstract

Arrangements of traditional Thai songs for 4 music genres, using the original folk melodies of each region of Thailand. which is usually a single melody sung or played and arranged for a band or a choral with 4 music genres, using a string quartet consisting of 2 violins, 1 viola, and 1 cello as a sample band in the arrangement. There are four songs that were composed: Long Mae Ping (from northern region), Toei Khong (from northeastern region), Kiaw Khaw, Chan diaw (from central region) and Tari-kipas (from southern

region), which are folk songs with a beautiful and memorable melody harmonized by using chords and a variety of chord progressions. The use of rhythmic harmonies to add color and newness to the song increase adding interest to the song. The musical arrangement of the song as above can serve as a guide for musical arrangers or anyone interested in music. They can be applied or created to create other folk songs and help preserve Thai arts and culture to be contemporary and not lost.

Keyword: Thai folk songs, Music arranging, 4 music genres

บทนำ

เพลงไทยพื้นบ้านมักเป็นทำนองร้อง หรือบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ที่สืบทอดกันมาเป็นเวลาหลายชั่วอายุคน หลายบทเพลงไม่ทราบแน่ชัดว่าใครเป็นผู้แต่ง แต่ด้วยท่วงทำนองที่ไพเราะ สวยงาม ดัดหู สามารถร้องหรือบรรเลงได้ไม่ยาก จึงทำให้ บทเพลงพื้นบ้านเหล่านี้ยังคงอยู่ อีกทั้งในปัจจุบันมีการนำทำนองเพลงพื้นบ้าน มาเรียบเรียงด้วยวงดนตรีชนิดต่าง ๆ หรือมาเรียบเรียงเสียงประสานให้มีความร่วมสมัยมากขึ้น โดยอาศัยหลักการทางทฤษฎีดนตรีตะวันตก รวมถึงการใช้ลีลา จังหวะที่ผู้ฟังในสมัยปัจจุบันสามารถเข้าถึงและได้รับความนิยมชมชอบได้ง่าย ซึ่งแนวทางการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงไทยพื้นบ้านของบทความนี้จะเรียบเรียงสำหรับวงสตริงควอเทต (String Quartet) ประกอบไปด้วยเครื่องดนตรี ไวโอลินแนวที่ 1 แนวที่ 2 วิโอลา และเชลโล เนื่องด้วยลักษณะของวงดนตรี ประเภทนี้จะประกอบไปด้วยแนวดนตรีจำนวน 4 แนว (Four part) อยู่เสมอ โดยใช้กุญแจเสียง C เมเจอร์ และกุญแจเสียง A ไมเนอร์ เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษา หรือทำความเข้าใจ รวมถึงการปรับเปลี่ยนทางเดินคอร์ดให้มีสีสัน และความน่าสนใจ แนวทางการเรียบเรียงฯ นี้สามารถนำไปประยุกต์หรือเรียบเรียงให้กว้าง

ดนตรีประเภทอื่น ๆ ที่มีแนวดนตรีจำนวน 4 แนว ได้ เช่น วงแซกโซโฟนควอเตต (Saxophone Quartet), วงบราสควอเตต (Brass Quartet) และวงขับร้องประสานเสียง 4 แนว (Chorus) เป็นต้น

บทเพลงไทยพื้นบ้านที่ใช้เป็นตัวอย่างในการเรียบเรียงประสานดนตรีสำหรับดนตรี 4 แนว เป็นเพลงพื้นบ้านที่มีท่วงทำนองไพเราะติดหูจาก 4 ภูมิภาคของไทยได้แก่ ล่องแม่ปิง เต๋ยโขง เกี้ยวข้าว (ขึ้นเดียว) และตารีกีปัส

ผลการศึกษา

1. เพลง “ล่องแม่ปิง” (ภาคเหนือ)

ทำนองเพลงล่องแม่ปิงนี้ เป็นทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนาที่ร้องต่อกันมาโดยไม่ปรากฏนามผู้แต่ง สันนิษฐานว่าชื่อเพลงนี้ได้แต่งให้มีลักษณะล้อกับเพลงล่องน่าน (ศตวรรษ พงษ์เจริญ, 2535) ซึ่งทำนองของเพลงนี้ยังคงได้รับความนิยมฟัง ร้อง บรรเลง รวมถึงมีการนำทำนองเพลงนี้มาสร้างสรรค์แนวดนตรีให้แปลกใหม่อยู่เสมอ และเป็นบทเพลงแรก ๆ สำหรับผู้ที่จะเริ่มฝึกเล่นเครื่องดนตรีล้านนา (สะล้อ ซอ ซึง)

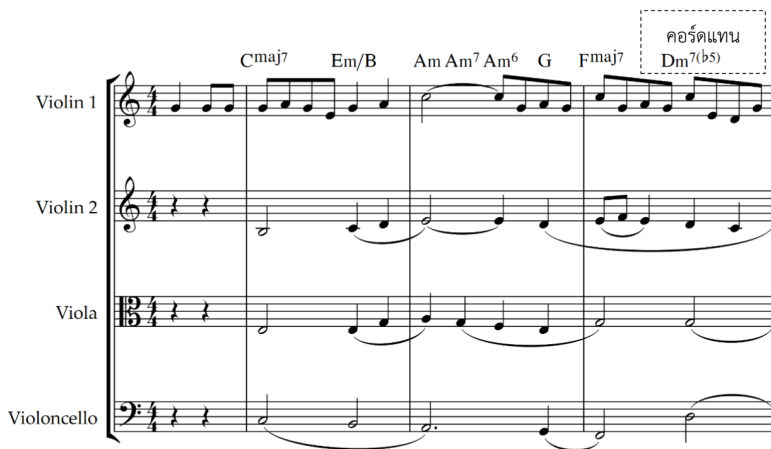
ทำนองเพลงล่องแม่ปิง บันทึกโน้ตด้วยระบบการบันทึกโน้ตเพลงแบบไทย ดังนี้

ตารางที่ 1 โน้ตเพลงล่องแม่ปิง

--- ซ	- ซ ซ ซ	ล ซ ม ซ	- ล - คี	----	ซ ล ซ คี	ซ ล ซ คี	- ร - ม
----	ซ ค ร ม	ร ม ซ ม	ร ค - ร	----	ซ ค ร ม	ร ม ซ ม	ร ค - ร
- ซ - ล	- คี - รี้	ม ร ซ ร	ม ร ค ล	- ค ร ม	- ซ - ล	ซ ล คี ล	ซ ม - ซ

ที่มา (ศรชัย เตังรัตนล้อม, 2547)

เมื่อนำมาทำนองเพลงนี้มาเรียบเรียงเสียงประสานดนตรีสำหรับวงสตริงควอเตต โดยแนวทำนองหลักจะอยู่ในแนวไวโอลิน 1 (Violin 1) และมีแนวไวโอลิน 2 และวิโอล่า เป็นทำนองรอง (Counter melody) ที่สอดประสานรับกับทำนองหลัก มีการใช้คอร์ดทบเจ็ด คอร์ดทบเก้า รวมถึงคอร์ดแทน เพื่อให้แนวดนตรีที่มีสีสัน แปลกใหม่ และมีความน่าสนใจมากขึ้น ดังตัวอย่างโน้ตเพลง ภาพที่ 1 และภาพที่ 2

Violin 1

Violin 2

Viola

Violoncello

Cmaj7 Em/B Am Am7 Am6 G Fmaj7

คอร์ดแทน
Dm7(b5)

ภาพที่ 1 เพลงล่องแม่ปิง เรียบเรียงเสียงประสานดนตรีสำหรับวงสตริงควอเตต
ที่มา (วรวิทย์ เกื้อนสุข, 2566)

คอร์ดแทน
 5 Em7(b5) Am7(b9) Dm⁹ Em⁷ G⁹ G⁷(b9) Cmaj⁷ Em/B

ทำนองสอดประสาน

คอร์ดแทน
 9 Dm⁷ D⁷ G G[#]7 Am⁷ Em⁷ G Fmaj⁷ F[#]7 G

ภาพที่ 2 เพลงล่องแม่ปิง เรียบเรียงเสียงประสานดนตรี

สำหรับวงสตริงควอเตต (ต่อ)

ที่มา : (วรวิทย์ เกื้อนสุข, 2566)

2. เพลง “เต้ยโขง” (ภาคอีสาน)

ทำนองเพลงเต้ยโขง เป็นทำนองเพลงพื้นบ้านอีสานที่ติดหูผู้ฟังชาวไทย มาเนิ่นนาน ด้วยท่วงทำนอง ลำเต้ย อันเป็นทำนองเพลงรักสมัยใหม่ สามารถเปรียบได้กับเพลงไทยสากล หรือเพลงลูกทุ่งที่ใช้การร้องแบบเนื้อเต็ม หรือไม่มี การเอื้อนนั่นเอง เพลงเต้ยโขง มีสำเนียงเป็นเพลงทางภาคกลาง ซึ่งมาจากเพลง ไทยเดิมชุดลาวแพน (เอนก นาวิกมูล และณรงค์ชัย ปิฎกรัษฎ์, 2550)

ทำนองเพลงเต้ยโขง บันทึกโน้ตด้วยระบบการบันทึกโน้ตเพลงแบบไทย ดังนี้

ตารางที่ 2 โน้ตเพลงเต้ยโขง

--- ล	--- ช	- ม - ล	--- ช	- ต - ล	--- ช	- ม - ล	---
กลับต้น							
- ช - ม	--- ร	- ต - ม	--- ร	- ช - ม	--- ร	- ต - ล	--- ต
- ร - ม	- ร - ต	- ช - ล	--- ต	- ร - ม	- ร - ต	- ช - ล	---

ที่มา : (สำเร็จ คำโหมง, 2554)

เสียงประสานที่น่าสนใจของเพลงเต้ยโขงนี้ คือ การใช้ทางเดินคอร์ด แบบไลน์คลิเช่ (Line cliches) โดยมีแนวไวโอลิน 2 บรรเลงโน้ตทอนิก (Tonic) ที่อยู่ในกลุ่มคอร์ด Am, Am(maj7), Am7 และ Am6 ในทิศทางไล่ลงทีละครึ่งเสียง แล้วบรรเลงวนซ้ำกัน 4 ครั้ง โดยการดำเนินทำนองประสานในทิศทางลง และแนวเชลโลดำเนินทำนองเบสเป็นคู่ 4 และคู่ 5 เป็นส่วนใหญ่ เพื่อสร้างสีสันดนตรีให้มีความครึกครื้น ดังตัวอย่างโน้ตเพลงภาพที่ 3 และภาพที่ 4

	ทางเดินคอร์ดแบบไลน์คลีเซ่ Am Am(maj7) Am ⁷ Am ⁶	ไลน์คลีเซ่ ครั้งที่ 2 Am Am(maj7) Am ⁷ Am ⁶	ไลน์คลีเซ่ ครั้งที่ 3 Am Am(maj7) Am ⁷ Am ⁶
Violin 1			
Violin 2			
Viola			
Violoncello			

ภาพที่ 3 เพลงเต๋ยโขง เรียบเรียงเสียงประสานดนตรีสำหรับวงสตริงควอเตท
 ที่มา : (วรวิทย์ เกื้อนสุข, 2566)

ไลน์คลิเซ่ ครั้งที่ 4

7 Am Am(maj7) Am⁷ Am⁶ C Cmaj7 Am G F E⁷

Vln. 1

Vln. 2

Vla.

Vc.

12 Am G F E⁷ Am G F E⁷ Am (G)

Vln. 1

Vln. 2

Vla.

Vc.

ภาพที่ 4 เพลงเต้ยโขง เรียบเรียงเสียงประสานดนตรี

สำหรับวงสตริงควอเตต (ต่อ)

ที่มา : (วรวิทย์ เกื้อนสุข, 2566)

3. เพลง “เกี่ยวข้าว : ชั้นเดียว” (ภาคกลาง)

“เกี่ยวเถอะนะแม่เกี่ยว เกี่ยวเถอะนะพ่อเกี่ยว
อย่ามาแลเหลียว เคียวจะบาดมือเอ๋ย”

เนื้อร้องของท่อนนี้ เป็นท่อนร้องที่คุ้นเคยของคนไทย หากใครได้ยินแล้วมักจะร้องตามได้แทบทันที โดยบริบททางวัฒนธรรมของเพลงนี้มาจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนาข้าวของคนไทย ซึ่งเมื่อพอตกเย็น ได้หยุดพักเกี่ยวข้าวแล้วจึงเล่นเพลง “รำกำรำเคียว” เป็นการผ่อนคลายความเหนื่อยล้าจากการก้มหน้าเกี่ยวข้าวเป็นเวลานาน ซึ่งต้องถือข้าวถือเคียวร้องรำไปด้วย (หมายถึงเพลงเต้นกำ) เป็นเพลงที่ใช้กลอนสั้นใช้ร้องย่ำเย้ากันในเวลาเกี่ยวข้าว ทำนองเพลงนี้ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง (เอนก นาวิกมูล และณรงค์ชัย ปีกูร์ชด์, 2550)

ทำนองเพลงเกี่ยวข้าว (ชั้นเดียว) บันทึกโน้ตด้วยระบบการบันทึกโน้ตเพลงแบบไทย ดังนี้

ตารางที่ 3 โน้ตเพลงเกี่ยวข้าว (ชั้นเดียว)

ท่อน 1

----	--- ตั	-- ร มี	- ร - ตั	- ล - ช	- ล - ตั	-- ร มี	- ร - ตั
- ช - -	มี ช - ตั	-- ร มี	- ร - ตั	- ล - ช	- ล - ตั	-- ร มี	- ร - ตั
--- ต	-- ม ร	-- ต ร	-- ม ช	-- ม ช	- ล - ตั	-- ช ตั	- ร - มี
----	- มี - ช	-- ล ช	- มี - ร	- ช - ตั	-- ร มี	- ช - มี	- ร - ตั

กลับต้น

ท่อน 2

(----	--- ช	-- ล ตั	- ล - ช	(----	--- ร	-- ม ช	- ม - ร)
----	- ล - ช	--- ม	- ล - -	- ม - ช	- ล - ต	--- ร	- ม - -
----	- ล - ช	--- ม	- ร - -	- ช - ตั	-- ร มี	- ช - มี	- ร - ตั

กลับต้น

ที่มา : (ประชากร ศรีสาคร, 2565)

การเรียบเรียงเสียงประสานดนตรีในเพลงเกี่ยวข้าวของบทความนี้ ช่วงต้นเพลงเน้นความกระชับของจังหวะด้วยการใช้เสียงโน้ตที่สั้น ห้วน (Staccato) แต่มีน้ำหนัก (Accent) ในแนวไวโอลิน 2 และแนววิโอล่า (ห้องที่ 1-6) ส่งผลให้ทำนองหลัก (แนวไวโอลิน 1) เด่นชัดขึ้น ก่อนจะเข้าสู่ท่อนต่อไปที่ให้อารมณ์พลิ้วไหว อ่อนหวาน โดยใช้เครื่องหมายเลกาโต (Legato) ดังตัวอย่างโน้ตเพลงภาพที่ 5

Violin 1

Violin 2

Viola

Violoncello

8

Vln. 1

Vln. 2

Vla.

Vc.

Chords: Cmaj7, Dm7, Em7, Fmaj7, G+, Cmaj7, Dm7, Em7, Fmaj7, G7, Dm7, Em7, Fmaj7, Cmaj7, A+, Dm7, G7

โน้ตที่สั้น ห้วน ทำให้อารมณ์กระชับขึ้น

ใช้เครื่องหมาย legato เพื่อให้เสียงโน้ตมีความต่อเนื่อง พลิ้วไหว อ่อนหวาน

ภาพที่ 5 เพลงเกี่ยวข้าว (ชั้นเดียว) เรียบเรียงเสียงประสานดนตรีสำหรับวงสตริงควอเตต
ที่มา (วรวิทย์ เกื้อนสุข, 2566)

16 Cmaj7 Em7 Dm7 Em7 Dm7 Em7 Dm7 Fmaj7 Em7 Fmaj7

Vln. 1

Vln. 2

Vla.

Vc.

23 G7(sus4) G7 Cmaj7 Em7 Ebm7 Dm7 Fmaj7 G7 Cmaj7

Vln. 1

Vln. 2

Vla.

Vc.

ภาพที่ 6 เพลงเกี่ยวข้าว (ชั้นเดียว) เรียบเรียงเสียงประสานดนตรี

สำหรับวงสตริงควอเตท (ต่อ)

ที่มา : (วรวิทย์ เกื้อนสุข, 2566)

4. เพลง “ตารีกีปัส” (ภาคใต้)

ทำนองเพลง ตารีกีปัส เป็นเพลงบรรเลง ไม่มีคำร้อง ใช้ประกอบการแสดงระบำตารีกีปัส หรือระบำพัด ของภาคใต้ (คำว่าตารี แปลว่า รำ คำว่า กีปัส แปลว่า พัด) การแสดงนี้เป็นที่นิยมแพร่หลายในหมู่ชาวไทยมุสลิมโดยเฉพาะในจังหวัดปัตตานี ท่วงทำนองเพลงตารีกีปัส มีความไพเราะอ่อนหวาน และสนุกสนานเร้าใจ ซึ่งลีลาของเพลงนี้จะอยู่ที่การเดี่ยวเครื่องดนตรีที่ละชิ้นในขณะทำการแสดงด้วย (บุษบา คาเฟ, 2565)

ทำนองเพลงตารีกีปัส บันทึกโน้ตด้วยระบบการบันทึกโน้ตเพลงแบบไทย ดังนี้

ตารางที่ 4 โน้ตเพลงตารีกีปัส

----	--- ตั้	--- ล	- ช - ม	-- ร ด	- ร - ม	- ล - ช	- ม - ร
----	--- ตั้	--- ล	- ช - ม	-- ร ด	- ร - ม	- ล - ช	- ม - ร
----	- ตั้ รึ มั	--- รึ	- ตั้ - ล	-- ตั้ ช	- ล - ตั้	- ตั้ - รึ	ตั้ ล - ตั้
----	- ตั้ รึ มั	--- รึ	- ตั้ - ล	-- ตั้ ช	- ล - ตั้	- ตั้ - รึ	ตั้ ล - ตั้

กลับต้น

----	--- ตั้	- ตั้ - รึ	- มั - ตั้	- ตั้ - ล	- ช - ตั้	- ตั้ - รึ	- มั - ตั้
----	--- ตั้	- ตั้ - รึ	- มั - ตั้	- ตั้ - ล	- ช - ตั้	- ตั้ - รึ	- มั - ตั้

กลับต้น

ที่มา : (ประชากร ศรีสาคร, 2565)

เนื้อด้วยเพลง ตารีกีปัส เป็นเพลงประกอบการแสดงระบำ การเรียบเรียงเสียงประสานดนตรีจึงเน้นให้วงดนตรีสามารถบรรเลงเพื่อประกอบการแสดงระบำตารีกีปัสได้ การเคลื่อนไหวด้านจังหวะ (Rhythmic movement) ของเสียงประสานในแนวไวโอลิน 2 แนวไวโอล่า และแนวเชลโล มีความมั่นคงแข็งแรง กระฉับกระเฉง ดังตัวอย่างโน้ตเพลงภาพที่ 7 และภาพที่ 8

Am Fmaj7 Dm E7 Am Fmaj7 Dm

Violin 1

Violin 2

Viola

Violoncello

แนวไวโอลิน 2 และแนวไวโอลิน 1 ใช้สัดส่วนโน้ตเดียวกัน ทำให้งังหวะของเสียงประสานมีความมั่นคง

แนวเซลโล ลงโน้ตในจังหวะที่ 1 ของห้องเพลง ช่วยให้จังหวะหลักของเพลงมีความแข็งแรง

8 E7 Am F G(sus4) C Am F G(sus4)

Vln. 1

Vln. 2

Vla.

Vc.

ภาพที่ 7 เพลงตารีกีปัส เรียบเรียงเสียงประสานดนตรีสำหรับวงสตริงควอเทต
 ที่มา : (วรวิทย์ เกื้อนสุข, 2566)

16 C Am F G Am C E⁷

Vln. 1

Vln. 2

Vla.

Vc.

แนวไวโอลิน 2 และแนวไวโอลิน 1 ใช้สัดส่วนโน้ตเดียวกัน ทำให้จังหวะของเสียงประสานมีความมั่นคง

แนวเชลโล ลงโน้ตในจังหวะที่ 1 ของห้องเพลง ช่วยให้จังหวะหลักของเพลงมีความแข็งแรง

21 Am⁷ F G Am C

Vln. 1

Vln. 2

Vla.

Vc.

ภาพที่ 8 เพลงตารีกีปัส เรียบเรียงเสียงประสานดนตรี
สำหรับวงสตริงควอเตท (ต่อ)
ที่มา : (วรวิทย์ เกื้อนสุข, 2566)

สรุป

เพลงพื้นบ้านของไทยในแต่ละภูมิภาคยังคงมีอีกจำนวนมาก การเรียบเรียงเสียงประสานเพลงพื้นบ้านของไทยของบทความนี้เป็นเพียงแนวทางตัวอย่างที่นักเรียบเรียงเสียงประสานดนตรี หรือผู้ที่สนใจดนตรีสามารถประยุกต์ใช้และนำไปเป็นแนวทางสร้างสรรค์สำหรับวงดนตรีประเภทอื่น ๆ ได้ หรือเป็นแนวทางในการนำบทเพลงพื้นบ้านอื่น ๆ มาเรียบเรียงเสียงประสานให้เกิดความแปลกใหม่ ร่วมสมัย โดยใช้ความรู้ทางทฤษฎีดนตรีตะวันตก เช่น ชั้นคู่ คอร์ดทางเดินคอร์ด คอร์ดแทรก คอร์ดแทน เป็นต้น มาเป็นพื้นฐานและเครื่องมือเพื่อต่อยอดความคิดสร้างสรรค์ ประโยชน์ของการนำเพลงพื้นบ้านมาเรียบเรียงใหม่ นั้น จะช่วยให้บทเพลงดั้งเดิมมีความสดใหม่อยู่เสมอ และช่วยส่งเสริมการเผยแพร่ อนุรักษ์เพลงพื้นบ้านของไทยมิให้สูญหายไปตามกาลเวลา สามารถยืนหยัดในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยอย่างมีความร่วมสมัยต่อไป

บรรณานุกรม

- บุษบา คาเฟ. (ม.ป.ป.). *ดาร์กีส. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2566*, จาก <http://www.nextsteptv.com/budsaba/874/>
- ประชากร ศรีสาคร. (2565). *โน้ตเพลงเกี่ยวข้าวและเพลงดาร์กีส*. [ัชชญา กัญญา, ผู้สัมภาษณ์].
- วรวิทย์ เกื้ออนสุ. (2566). *โน้ตเพลงไทยเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับดนตรี 4 แนว*. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์: นำเสนอผลงานในรายวิชาเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงดนตรี.
- ศตวรรษ พงษ์เจริญ, ผู้รวบรวม. (ม.ป.ป.). *โน้ตดนตรีพื้นเมืองล้านนา*. เชียงใหม่: ม.ป.พ.
- ศรชัย เตังรัตน์ล้อม. (2547). *ร้อยเพลงพื้นบ้านภาคเหนือ : การประพันธ์บทเพลงแห่งลุ่มแม่น้ำ ปิง วัง ยม น่าน*. ลำปาง: สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

สำเร็จ คำโมง. (2554). *เส้นทางลัดหัดเล่นดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: ฐานบัณฑิต.
เอนก นาวิกมูล และณรงค์ชัย ปิฎกฤษต์. (2550). *เพลงพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ:
สำนักงานอุทยานการเรียนรู้.